

Η Αργεντινή ξανά στα «νύχια» των αγορών και του ΔΝΤ

του Αλέξη Λιοσάτου

Από τη στάση πληρωμών, στην Κίρχνερ, κι από κει ξανά στη Δεξιά και το ΔΝΤ : πολύτιμα συμπεράσματα για τους/τις αγωνιστές/στριες του κινήματος και της Αριστεράς

Στις αρχές Μαΐου ο πρόεδρος της Αργεντινής Μαουρίσιο Μάκρι ανακοίνωσε ότι η χώρα προσφεύγει εκ νέου, μετά από 17 χρόνια και για 20ή φορά στην ιστορία της, στο ΔΝΤ, ζητώντας δάνειο 30 δισ. δολαρίων με προβαλλόμενους στόχους τους γνωστούς και από την ελληνική -και όχι μόνο- εμπειρία: να αντιμετωπιστεί το δημοσιονομικό έλλειμμα, να σταθεροποιηθεί η οικονομία και το νόμισμα, να αποφευχθεί η κατάρρευση των τραπεζών και μια νέα χρεοκοπία. «Δεν μπορούμε να ξοδεύουμε περισσότερα απ' ότι διαθέτουμε, κι εξαρτώμαστε από τα δάνεια για να το πετύχουμε αυτό», δήλωσε ο Μάκρι. Οι ΗΠΑ ανταποκρίθηκαν άμεσα εκδηλώνοντας την πρόθεση να «βοηθήσουν». Όσο για το ΔΝΤ, δεν κρύβει την ευχαρίστησή του που ο παλιός του «πελάτης» γύρισε στη... στοργική του αγκαλιά κλείνοντας την παρένθεση της ολιγόχρονης και ανολοκλήρωτης «ανταρσίας» του. Για τις εργαζόμενες τάξεις και το λαό της Αργεντινής, όμως, αρχίζει μια νέα οδυνηρή περιπέτεια...

Τα τελευταία 2,5 χρόνια που κυβέρνησε ο μεγαλοεπιχειρηματίας Μάκρι, εξαπέλυσε νέα νεοφιλελεύθερη θεραπεία-σοκ ενάντια στην εργατική τάξη και τους φτωχούς της Αργεντινής. Έσπευσε την πρώτη βδομάδα της προεδρίας του να αποπληρώσει δάνεια ύψους 9,3 δισ. δολαρίων σε κερδοσκοπικά κεφάλαια για να κλείσει εκκρεμότητες από τη στάση πληρωμών του 2003 – με διακηρυγμένο στόχο «να κερδίσει την εμπιστοσύνη των αγορών». Δανείστηκε πάνω από 50 δισεκατομμύρια από τις διεθνείς αγορές. Εξήγγειλε και άρχισε να υλοποιεί αντεργατικές δημοσιονομικές «μεταρρυθμίσεις », φοροαπαλλαγές για το κεφάλαιο, μαζικές

περικοπές δημόσιων δαπανών κοινωνικού χαρακτήρα, απολύσεις δημοσίων υπαλλήλων, αύξηση ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης, μείωση συντάξεων, περικοπές στην υγεία, την παιδεία και τα εργασιακά δικαιώματα. Η ανεργία εκτοξεύτηκε, οι εργοδότες αποθρασύνθηκαν και κλιμάκωσαν τις απολύσεις, η φτώχεια εκτινάχτηκε, η ακρίβεια κάλπασε. Το Bloomberg δήλωνε το 2016 σε άρθρο του: «Η Wall Street κάνει κουμάντο στην Αργεντινή (ξανά)».

Γνώριμα μέτρα, γνώριμες δηλώσεις, γνωστά αποτελέσματα. Ο δανεισμός, η αύξηση του ποσοστού των κρατικών εσόδων που κατευθύνονταν στην αποπληρωμή τοκοχρεολυσίων και τα μέτρα λιτότητας βάθυναν την ύφεση της οικονομίας οδηγώντας σε ακόμα μεγαλύτερη εξάρτηση από τους δανειστές, το δημόσιο έλλειμμα αυξήθηκε, το δημόσιο χρέος ξεπέρασε το 50% του ΑΕΠ, φτάνοντας στα επίπεδα που είχε φτάσει πριν την πρόσκληση του ΔΝΤ και χρεοκοπία του 2001-2, το πέσοσ υποτιμήθηκε κατά 20% μόνο τις τελευταίες 3 βδομάδες πριν την πρόσκληση του ΔΝΤ κι ο πληθωρισμός εκτινάχθηκε εκ νέου, φτάνοντας στο 25,5%. Η κλασική νεοφιλελεύθερη διαδρομή οδήγησε περίπου νομοτελειακά στο ΔΝΤ. Η συμφωνία θα έρθει «πακέτο» με κλιμάκωση των αντεργατικών-αντιλαϊκών μέτρων ξηλώνοντας ό,τι παρέμεινε ως τώρα από δομές κοινωνικού κράτους και προστασίας των φτωχών.

Η κατάρρευση του 2001

Είναι διδακτικό να θυμηθούμε πώς προέκυψε η προηγούμενη κατάρρευση της Αργεντινής. Ο περονιστής Κάρλος Μένεμ ανέλαβε πρόεδρος της χώρας το 1989 και εφάρμοσε το νεοφιλελεύθερο δόγμα του σοκ: σύνδεση του πέσος με το «σκληρό» δολάριο, σαρωτικές ιδιωτικοποιήσεις δημοσίων επιχειρήσεων, ξεχαρβάλωμα κοινωνικού κράτους, μαζικές απολύσεις και διάλυση εργασιακών σχέσεων, ιδιωτικοποίηση ασφαλιστικού συστήματος, φοροεπιδρομή στα λαϊκά εισοδήματα και φοροασυδοσία για το κεφάλαιο. Η αγοραστική δύναμη μειώθηκε, η ανεργία αυξήθηκε, τα φορολογικά έσοδα της κυβέρνησης άρχισαν να συρρικνώνονται. Η Αργεντινή διαφημιζόταν σαν παράδειγμα «ανάπτυξης» από το διεθνή καπιταλισμό αλλά τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του '90 το δημόσιο χρέος αυξήθηκε. Μετά το 1999 η χώρα ωθήθηκε σε όλο και μεγαλύτερο δανεισμό από ιδιώτες και τελικά κατέφυγε στο ΔΝΤ, συνάπτοντας συμφωνία για 22 δισ., με «εγγύηση» νέες ιδιωτικοποιήσεις, 150.000 απολύσεις από το Δημόσιο, αυξήσεις των λαϊκών φόρων, μείωση μισθών και συντάξεων. Τα λεφτά που «έδινε» το ΔΝΤ επέστρεφαν στη μαύρη τρύπα του χρέους που μεγάλωνε, τα κρατικά έσοδα συνέχισαν να συρρικνώνονται, η

ύφεση έπιασε επίπεδα-ρεκόρ (16%) και ο πληθωρισμός εκτινάχθηκε στα ύψη εξανεμίζοντας το εργατικό εισόδημα. Χιλιάδες επιχειρήσεις έκλεισαν μεταξύ 1999-2001, οι εργαζόμενοι μαζικά σπρώχτηκαν στη φτώχεια και την ανεργία, χιλιάδες έχασαν τα σπίτια τους από τις τράπεζες.

Τον Δεκέμβρη 2001, η κυβέρνηση βρέθηκε σε αδυναμία να αποπληρώσει το χρέος προς το ΔΝΤ, κι αυτό αρνήθηκε να εκταμιεύσει την επόμενη δόση. Οι καταθέτες έσπευσαν να βγάλουν τα χρήματά τους από τις αργεντίνικες τράπεζες και η κυβέρνηση απάντησε αρχικά με απαγόρευση ανάληψης καταθέσεων και έπειτα με ασφυκτικά κάπιταλ κοντρόλ «για να μην καταρρεύσουν οι τράπεζες», ενώ κατασχέθηκαν τα λεφτά από τα ασφαλιστικά ταμεία.

Στις 19 Δεκέμβρη ο πρόεδρος Ντε Λα Ρούα κήρυξε τη χώρα σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης, και τελικά οι λαϊκές κινητοποιήσεις, που κλιμακώνονταν ήδη, ξέσπασαν σε μαζική εξέγερση που οδήγησε σε 35 νεκρούς, στην παραίτηση του προέδρου και στη διαφυγή του από το Προεδρικό Μέγαρο με ελικόπτερο.

Η Αργεντινή χρεοκόπησε με δημόσιο χρέος 132 δισ. δολαρίων και το ΑΕΠ στο χειρότερο σημείο από το 1930.

Οι περονικοί διάδοχοι του Ντε Λα Ρούα επιχείρησαν να κυβερνήσουν με παρόμοιο τρόπο. Το 2001-2002 το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 21%, η επίσημη ανεργία ανήλθε στο 23% του εργατικού δυναμικού κι η φτώχεια αυξήθηκε από 35% σε 54%. Η πτώση του πραγματικού μισθού έφτασε το 30%-60%. Η κατάσταση λαϊκού εξεγερσιακού αναβρασμού κλιμακώθηκε κι οδήγησε στην πτώση 6 προέδρων σε 1,5 χρόνο. Οι εργάτες δημιούργησαν ένα κίνημα που κατέληξε σε 1.800 καταλήψεις επιχειρήσεων, θέτοντάς τες σε λειτουργία υπό εργατικό έλεγχο, αποδεικνύοντας για άλλη μια φορά ότι «μπορούνε να κινούνε την οικονομία χωρίς αφεντικά».

Η κυβέρνηση Κίρχνερ

Αυτή η κατάσταση κατέστησε «υποχρεωτική» την ανάληψη της

κυβέρνησης από τον «αριστερό περονικό» Νέστορ Κίρχνερ, με καθήκον την τιθάσευση της εργατικής οργής, τη σωτηρία και τη σταθεροποίηση του αργεντίνικου καπιταλισμού. Ο περονικός πρόεδρος πάτησε στην εξαιρετικά υποτιμημένη εργατική δύναμη των Αργεντίνων, το υποτιμημένο νόμισμα που ευνοούσε τις φτηνές εξαγωγές και την ευνοϊκή συγκυρία στη Λ. Αμερική (κύμα εργατικών αγώνων, «κεϊνσιανή στροφή» στις οικονομίες κάτω από κεντροαριστερές κυβερνήσεις, περιορισμός ισχύος των ΗΠΑ) και διεθνώς (κυρίως ο καλπασμός και η αύξηση της ζήτησης της κινέζικης οικονομίας) και υλοποίησε ένα «κεϊνσιανό πρόγραμμα», οδηγώντας την αργεντίνικη οικονομία σε ανάκαμψη και ταυτόχρονα βελτιώνοντας και το βιοτικό επίπεδο των μαζών.

Επιπλέον, κήρυξε μονομερή στάση πληρωμών και πέτυχε δραστική διαγραφή του χρέους σε ιδιώτες και ΔΝΤ, απελευθερώνοντας ακόμα περισσότερο οικονομικούς πόρους για κοινωνική πολιτική.

Οι Κίρχνερ (ο Νέστορ και στη συνέχεια η σύζυγός του, που τον διαδέχθηκε και κυβέρνησε μέχρι το 2015) προχώρησαν σε κοινωνικές μεταρρυθμίσεις χρηματοδοτούμενες από τις εξαγωγές: κάποιες κρατικοποιήσεις, ενίσχυση πτυχών του κοινωνικού κράτους και της απασχόλησης, αύξηση μισθών. Το ποσοστό της φτώχειας μειώθηκε σε 18% στα μέσα του 2008, από 54% έξι χρόνια πριν.

Η στάση πληρωμών και η διαγραφή σημαντικού μέρους του χρέους προς το ΔΝΤ, αλλά και οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης χάρη στη διεθνή ευνοϊκή συγκυρία μείωσαν το δημόσιο χρέος από 160% του ΑΕΠ σε 44% και οδήγησαν μέχρι το 2008 σε ετήσια ανάπτυξη 8-9%. Όμως, η παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008 προκάλεσε μείωση της ανάπτυξης (0,9%), η κυβέρνηση απάντησε με ένα πρόγραμμα δημόσιων επενδύσεων βασισμένο στα αποθεματικά του επανεθνικοποιημένου ασφαλιστικού συστήματος αλλά από το 2012 κι έπειτα οι ρυθμοί ανάπτυξης δεν μπόρεσαν να επανέλθουν στα προηγούμενα υψηλά επίπεδα. Το κεϊνσιανό πείραμα έφτασε στα όριά του με τη μεταβολή της διεθνούς συγκυρίας κι οι καπιταλιστές απαιτούσαν στροφή και πάλι στην «απελευθέρωση των αγορών», δηλαδή στο νεοφιλελευθερισμό. Καθώς οι επιτυχίες της πολιτικής της Κίρχνερ δεν οφειλόταν σε ένα σχέδιο σύγκρουσης

με το ντόπιο και διεθνές κεφάλαιο αλλά στη θετική επίδραση της διαγραφής σημαντικού μέρους του χρέους και στην ευνοϊκή διεθνή συγκυρία που ευνόησε το δυναμισμό των εξαγωγών, ήταν η ίδια που από το 2012 οδηγήθηκε σε μέτρα λιτότητας, συμβιβασμό με τα ντόπια (π.χ. υποτίμηση νομίσματος κατ' απαίτηση των εξαγωγέων, που οδήγησε στη μείωση της αγοραστικής δύναμης των φτωχών) και πολυεθνικά συμφέροντα (π.χ. την ισπανική Repsol) και μετατόπιση σε θέσεις «στήριξης της επιχειρηματικότητας και των επενδύσεων».

Ενθαρρυμένο από την αναδίπλωση, το ντόπιο και διεθνές κεφάλαιο αύξησε τις πιέσεις. Το καλοκαίρι του 2014 η Αργεντινή δέχτηκε κερδοσκοπική επίθεση από ξένα funds και η χώρα αποκλείστηκε μερικώς από τις «αγορές». Σε αυτό το φόντο ο κίρχνερισμός φθάρθηκε εκλογικά, διασπάστηκε από τα δεξιά (2013) κι έστρωσε τον δρόμο στον Μάκρι, τον πιο αυθεντικό εκφραστή των αγορών, να «ολοκληρώσει τη δουλειά». Ο οποίος όπως είδαμε, σαν σε χρονικό ενός προδιαγεγραμμένου θανάτου, την ολοκλήρωσε με την νέα εισβολή του ΔΝΤ στη ζωή της Αργεντινής.

Προς νέο Αργεντινάσο;

Μετά την τελευταία περίοδο της Κίρχνερ και ιδιαίτερα μετά τη διετία Μάκρι, ο βασικός μισθός δεν επαρκεί ούτε για το 1/3 του κόστους ζωής για βασικά αγαθά και υπηρεσίες. Έτσι, η Αργεντινή έχει εισέλθει ξανά σε εποχή διογκούμενων εργατικών αγώνων, που αντιμετωπίζονται με σκληρή καταστολή και σφαίρες από καουτσούκ, ενώ έχει πέσει ήδη η πρόταση για εκ νέου κήρυξη «έκτακτης ανάγκης» στη χώρα. Την προηγούμενη διετία βγήκαν στους δρόμους εκπαιδευτικοί, τραπεζοϋπάλληλοι, δημόσιοι υπάλληλοι, εργάτες σε διάφορους κλάδους κι οργάνωσαν δυναμικές κινητοποιήσεις, ενώ άρχισε να επανεμφανίζεται το σύνθημα του 2001 «Να φύγουν όλοι». Τις τελευταίες εβδομάδες απεργίες ξέσπασαν από τους τραπεζοϋπαλλήλους και τους εργαζόμενους στο μετρό, ενώ στις 5 Μαΐου 20.000 εργάτες στον χάλυβα μέσα από απεργία διαρκείας νίκησαν σε μισθολογική διαμάχη με την εργοδοσία. Οι εκπαιδευτικοί, μετά την αναγγελία συμφωνίας με το ΔΝΤ, έχουν μπει σε διαδικασία να πάρουν αποφάσεις για τη διοργάνωση απεργιακών κινητοποιήσεων. Το 75% του πληθυσμού είναι αντίθετο στην εμπλοκή του ΔΝΤ στη χώρα, έχοντας μνήμες και γνώση από το παρελθόν.

Χαρακτηριστική είναι η δεξιά μετατόπιση των περονιστών-κιρχνερικών, παρόλο που διατυμπανίζουν τη διαφωνία τους με το ΔΝΤ: τα συνδικάτα που ελέγχουν καλούν σε αυτοσυγκράτηση, ενώ στις 9 Μαΐου στη Γερουσία (όπου πλειοψηφούν) ψήφισαν την άρση περιορισμών στην επιχειρηματική εκμετάλλευση των πόρων της χώρας, συμπεριλαμβανομένων των τομέων των ακινήτων και της γεωργικής γης. Ωστόσο, φαίνεται πως η Αργεντινή βαδίζει προς μια νέα μεγάλη ταξική σύγκρουση: ένα νέο «Αργεντινάσο» (η εξέγερση του 2001-2) είναι ένα ενδεχόμενο που εγγράφεται στις προοπτικές της νέας αργεντινικής κρίσης.

**«Μια νύχτα μαγική, σαν την
Αργεντινή»**

...μέχρι τη σοσιαλιστική ανατροπή!

Τα προηγούμενα χρόνια, μεγάλο τμήμα της Αριστεράς έκανε σημαία του την Αργεντινή. Ο ΣΥΡΙΖΑ πριν το 2015 μιλούσε για την «ανάπτυξη» και τον άνεμο «αριστερών κυβερνήσεων» και κείνσιανών φιλολαϊκών μεταρρυθμίσεων στη Λ. Αμερική, για να πείσει ότι «η ΕΕ μπορεί να μεταρρυθμιστεί». Ακόμα περισσότερο, η αντι-ΕΕ Αριστερά, με προεξάρχοντα τον Κώστα Λαπαβίτσα και τμήμα της ΛΑΕ, χρησιμοποιούσαν την Αργεντινή ως υπόδειγμα για το τι ευεργετικά αποτελέσματα μπορεί να έχει η επιστροφή στο εθνικό νόμισμα (με το σχήμα αριστερή ή πατριωτική κυβέρνηση -> υποτίμηση εθνικού νομίσματος -> αύξηση εξαγωγών -> ανάπτυξη -> αύξηση βιοτικού επιπέδου). Είχαν όλοι άδικο, κι αυτό αποδεικνύει η σημερινή παλινδρόμηση της Αργεντινής σε μια νέα σοβαρή κρίση.

Η προσφυγή στο ΔΝΤ δεν οφείλεται σε κάποιου είδους «προδοτικά» ή «εθελόδουλα» ή «οσφυοκαμπτικά» χαρακτηριστικά του Μάκρι: είναι ο μόνος τρόπος που μπορεί να λειτουργήσει ο νεοφιλελεύθερος καπιταλισμός στην εποχή της κρίσης, με το κούρεμα του εργασιακού κόστους και την αναζήτηση ισχυρότερων οικονομικών συμμαχιών.

Από την άλλη μεριά, οι κεϊνσιανές λύσεις μπορούν μόνο υπό προϋποθέσεις να αναβάλουν το ερώτημα «ποια τάξη θα πληρώσει το μάρμαρο», όταν η διεθνής συγκυρία ευνοεί για παράδειγμα τις εξαγωγές, αλλά σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να το απαντήσουν ούτε να επιτρέψουν μακροπρόθεσμες στρατηγικές υπέρ των εργαζόμενων τάξεων, πολύ περισσότερο στο έδαφος της κρίσης.

Στην Αργεντινή η «κεϊνσιανή» κυβερνητική διαχείριση του καπιταλισμού οδήγησε υποχρεωτικά στην προσαρμογή στις ανάγκες των ντόπιων καπιταλιστών και των διεθνών «αγορών», κι έτσι μετατράπηκε σε νεοφιλελεύθερη διαχείριση και επίθεση στα εργατικά και κοινωνικά δικαιώματα. Τον πρώτο καιρό ήταν δυνατά κάποια φιλολαϊκά μέτρα που ενίσχυσαν τη λαϊκή στήριξη στις «ροζ» κυβερνήσεις (που μάλιστα είχαν προκύψει μέσα από μαζικές κινητοποιήσεις και εξεγέρσεις, που σε σημαντικό βαθμό επέβαλλαν την ατζέντα). Οι απαιτήσεις των ντόπιων αφεντικών, το «αδύναμο» νόμισμα και η διεθνής συγκυρία (επιβράδυνση Κίνας, μείωση τιμών πετρελαίου για τη Βενεζουέλα κ.ο.κ.) οδήγησαν σε σοσιαλφιλελεύθερες πολιτικές εναντίον των φτωχών, έτσι η λαϊκή στήριξη (που θα μπορούσε να αποτελέσει το μόνο όπλο απέναντι στα αφεντικά, αν έμπαινε σε κίνηση) πριονίστηκε, με αποτέλεσμα όλα τα «ροζ» πειράματα της Λ. Αμερικής να είναι σε κρίση. Στην Αργεντινή επανήλθε η Δεξιά, στη Βραζιλία καθαιρούνται ή μπαίνουν στη φυλακή οι κεντροαριστεροί πρόεδροι, στη Βενεζουέλα μάλιστα η λυσσασμένη αντεπίθεση της Δεξιάς κ.λπ.

Σε αντίθεση με την αστική παπαγαλία στις δυτικές χώρες, η «στάση πληρωμών» δεν είναι «καταστροφή». Η Αργεντινή επιβίωσε και το 2003 και το 2014, άρα η χώρα «μπορούσε» και χωρίς τη δέσμευση στους διεθνείς τοκογλύφους. Όμως καμία χώρα μακροπρόθεσμα δεν μπορεί να επιβιώσει με καπιταλιστικούς όρους

χωρίς να συσσωρεύσει εκ νέου χρέος, ακόμα κι αν προχωρήσει σε στάση πληρωμών, και καμία χώρα δεν μπορεί να αποφύγει το δίλημμα «ποια τάξη θα πληρώσει». Η στάση πληρωμών με ρεφορμιστικούς-κεϊνσιανούς όρους αναπόφευκτα οδηγεί σε μια νέα κρίση χρέους, ανάγκες νέου δανεισμού, νέων αντιλαϊκών μέτρων, νέα κρίση.

Έτσι, οποιαδήποτε κυβέρνηση θα επανέλθει στο δίλημμα «νεοφιλελευθερισμός ή χρεοκοπία», και τελικά θα τα υποστεί και τα δυο. Τέτοιες αυταπάτες είτε του ενός είτε του άλλου είδους πληρώνονται ακριβά, με την ήττα των κινημάτων, το τσάκισμα των κοινωνικών κατακτήσεων και την ανασύνταξη της Δεξιάς, με το εργατικό κίνημα και την Αριστερά να πισωγυρίζουν (όπως έγινε στην Αργεντινή) ή και δέχονται σοβαρές ήττες (όπως έγινε στην Ελλάδα).

Το πρόβλημα της Αργεντινής του Κίρχνερ δεν ήταν ότι «Η χώρα βούλιαξε στη δίνη των λαϊκιστών που επί χρόνια κατασπαταλούσαν το δημόσιο χρήμα κάνοντας αθρόες προσλήψεις και διογκώνοντας το δημόσιο χρέος», όπως έγραφε λίγες μέρες πριν προπαγανδιστικά το ΒΗΜΑ, που στηρίζει τον ακραίο νεοφιλελευθερισμό και τις πολιτικές της ΕΕ και του ΔΝΤ στην Ελλάδα, στην Αργεντινή και... όλο τον πλανήτη. Ήταν ότι δεν υπήρχε επαναστατική Αριστερά να διεμβολίσει τον περονισμό και να πάει την επαναστατική διαδικασία της Αργεντινής μέχρι το τέλος. Αυτό το καθήκον συνεχίζει να είναι αναγκαίο και σήμερα.